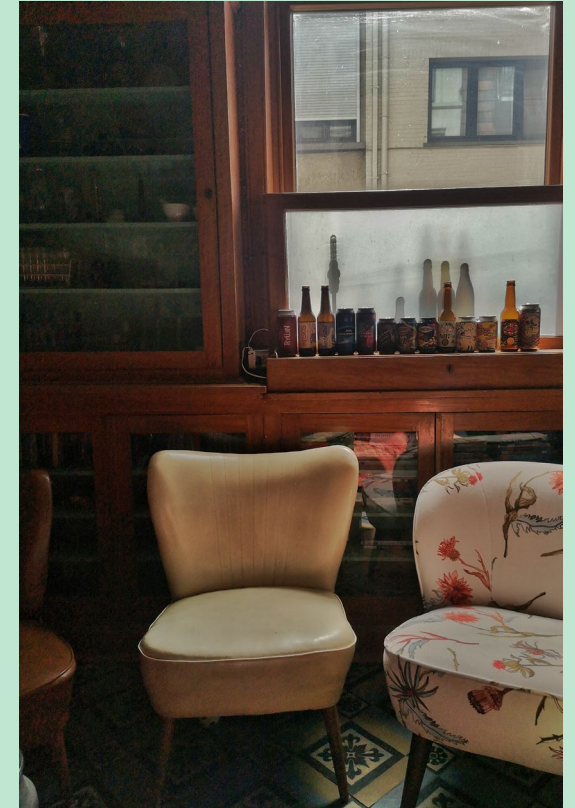

Waarom drinken Belgen altijd hetzelfde?

EXPOSURE

LINK MET ELEGANTIE EN COMPLEXITEIT EN ERVARING

Wat gaan we doen ?

Bier vs Wijn vs Cider

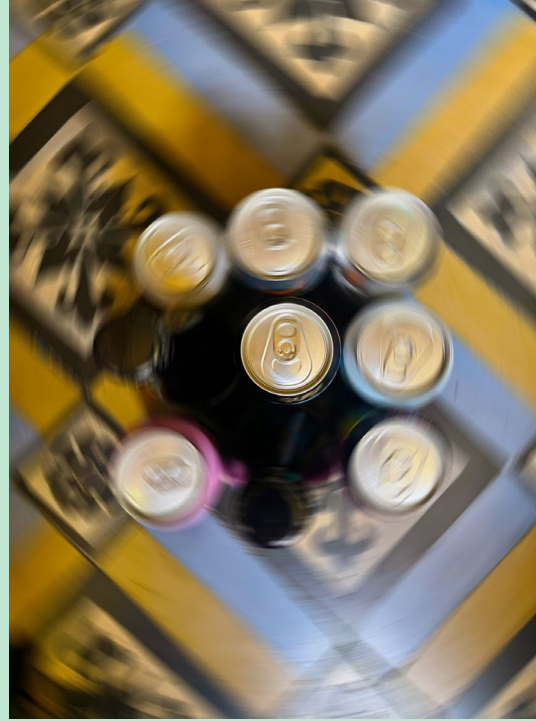

Fermentatie

bier – wijn – kombucha – champagne – cacao – brood – kefir – kimchi
duizenden jaar oud
van conservatie naar smaakcreatie

Explosie

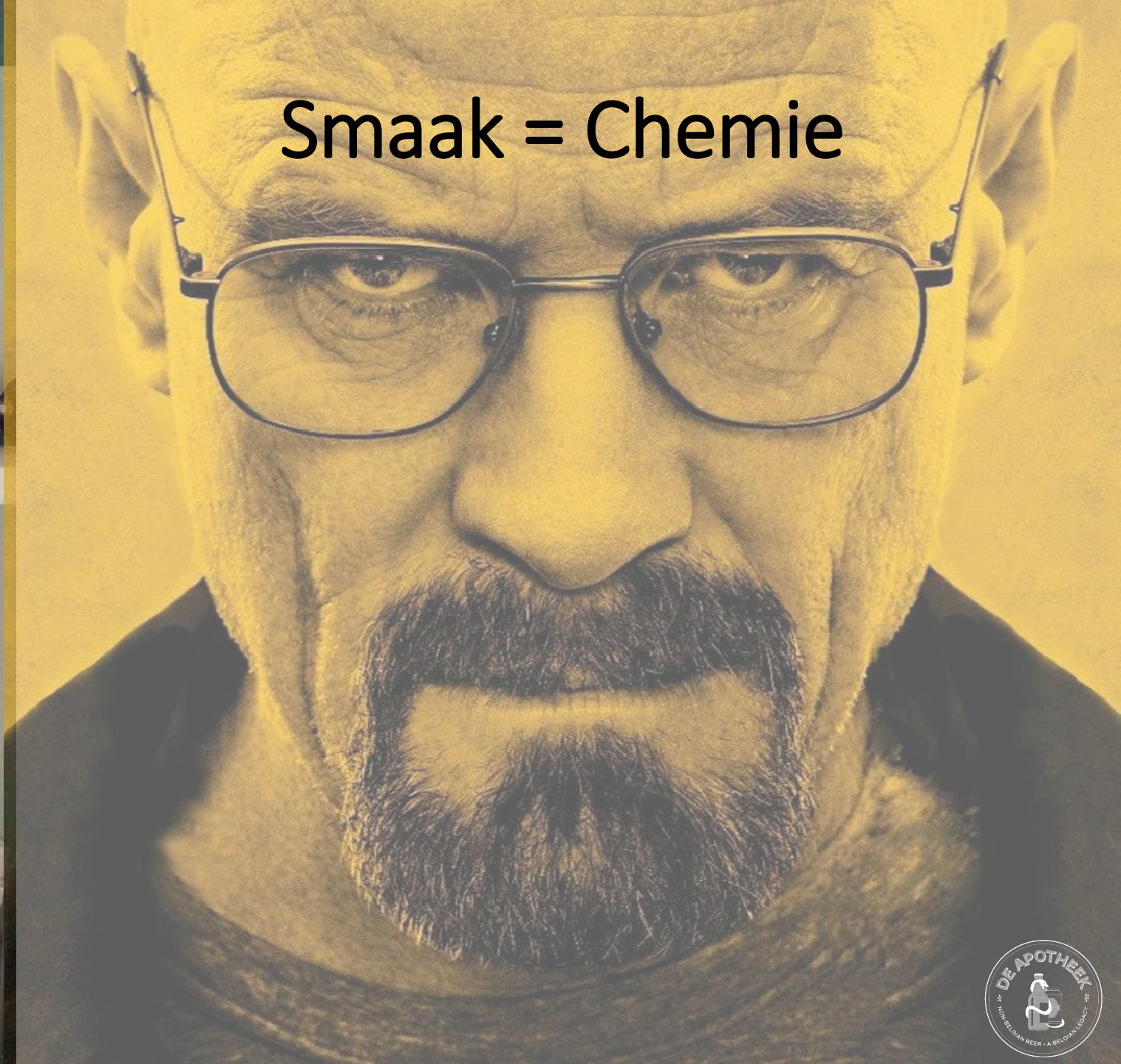

craft beer – natuurwijn – pet nat
gastronomie
minder controle → meer karakter
clean label

esters – fruit
fenolen – funkyness en kruidigheid
zuren – structuur
alcohol – smaakversterker en zoetheid

Smaak = Chemie

gluren bij de zuren

azijnzuur – acetobacter met O₂ – scherp, vluchtig
foederbieren, wild ales, lambieks

melkzuur – lactobacillus – zacht, yoghurtachtig
berliner weisse, gose, kettle sours, nordic sours, pastry sours

barnsteenzuur – brett ferments – licht zout, umami, licht bitter
berliner weisse, gose, kettle sours, nordic sours, pastry sours

citroenzuur – via fruit - frisheid
bier met fruit in, gose, nordic sours, pastry sours

kveik = esters

proeven

POP QUIZ

Geef 5 antwoorden over wat je nu proeft.

Proeven - fermentatie

Wat is dit?

Wat voor fermentatie?

Alcoholgehalte?

Proeven – Fermosa, Gent

Dit is geen bier. Wel met biergist. **Saccharomyces cerevisiae**
maltose negatief. Geen ethanol, wel glycerol productie

Structuur en complexiteit
glycerol, zuur en polyfenolen

Zit dichterbij wijn dan bij limonade
bitterheid niet door hop maar door gentiaan en rabarber

Zuren door kalamansi en limoen, pH vs biergist

Restsuikers = maltose = body
zuur vs restsuiker zorgt voor complexiteit en spanning

Inspiratie fermosa
bier – wijn – champagne – cocktails

Wilde & hybride - fermentatie

mixed cultures – meerdere micro-organismes

wilde gisten + bacteriën

lange fermentatie / rijping

evolueert in de tijd

niet clean

NEVEL WILDE ALES

“Wild ale klinkt alsof je het gewoon buiten zet en hoopt op het beste.”

“Soms is dat ook letterlijk zo.”

Spontaan vs wild - fermentatie

LAMBIEK

we zien dan wel wat er gebeurt

ECOSYSTEEM beslist
brouwer sets the scene
de natuur doet het werk
ontwerp na fermentatie

WILD ALE

we doen alsof we weten wat we doen

DESIGN wie wat wanneer
koken volgens recept
bootst de natuur na
ontwerp voor fermentatie

Wild ales **microbiologie**

Sequentiele processen, eerst:

saccharomyces - brave werknemer

lactobacillus - vakidoot, houdt niet van hop, zuur maken

Pediococcus - zorgenkind, maar essentieel, brett ruimt de boter op

brettanomyces - chaotisch genie, maakt het drinkbaar

Wilde fermentatie - interacties

De som is meer dan de delen
sequentieel (niet tegelijk)
competitie & samenwerking
tijd bepaalt rolverdeling
emergent gedrag

Dr

Druiven in bier

Maceratie

Tannines

Polyfenolen

Suikerbron shift

BROUWERS SPELEN WIJNMAKERS...

Barrel aging – GECONTROLEERDE OXIDATIE

Houtextractie (tannines, vanilline)

Microbiologie in het vat

Tijd als ingrediënt

Vat = actief ecosysteem

Proeven – le malpolon grappe - Frankrijk

werkt lokale landbouw, natuurlijke fermentaties
“farmhouse” “wine-beer hybrids”

Sterke link met natuurwijn

vergelijkbare filosofie:

- / minimale interventie
- / spontaniteit
- / terroir

Niet gefocust op bierstijlen

geen IPA / stout focus: fermentatie-experimenten

Batchvariatie is normaal

geen streven naar perfecte consistentie
variatie is hier geen fout — het is deel van het product.”

Kleine schaal

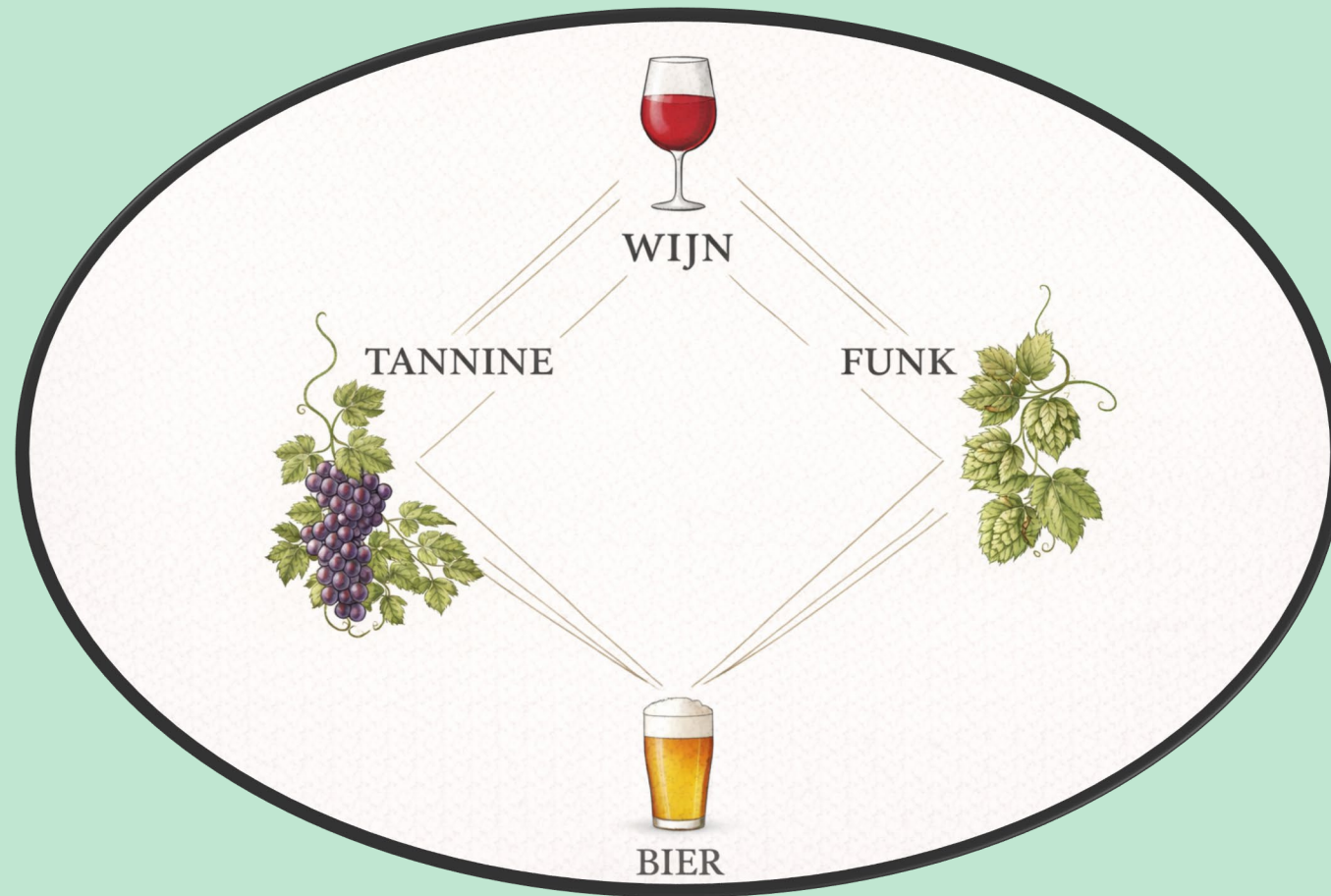
ambachtelijk, weinig industrialisatie

“Dit is geen bierstijl. Dit is een fermentatie-expressie.”

Analyse – le malpolon grappe

WAT IS INNOVATIEF AAN MODERNE WILD ALES?

GESELECTEERDE MICROORGANISMEN

Brett blends,
bacteriële mixen.

NIEUWE GRONDSTOFFEN

Thee, kruiden,
lokale vruchten.

HYBRIDE TECHNIEKEN

Bier, wijn, cider
combineren.

SNELLE ITERATIE

Vaker falen =
sneller leren.

TRADITIE BEWAART — EXPERIMENT VERKENT

HOP – aroma & keuze

Bitterheid (iso-alpha acids)

Aroma (oliën)

Timing = impact

Wanneer je hop toevoegt = wat je proeft

3 lagen:

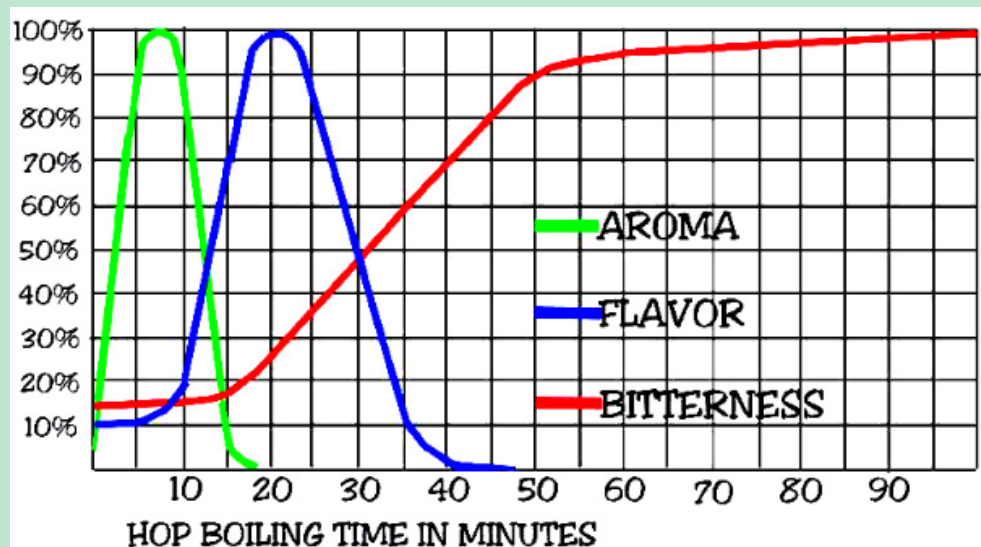
Bitterheid (klassiek)

Balans (Belgisch)

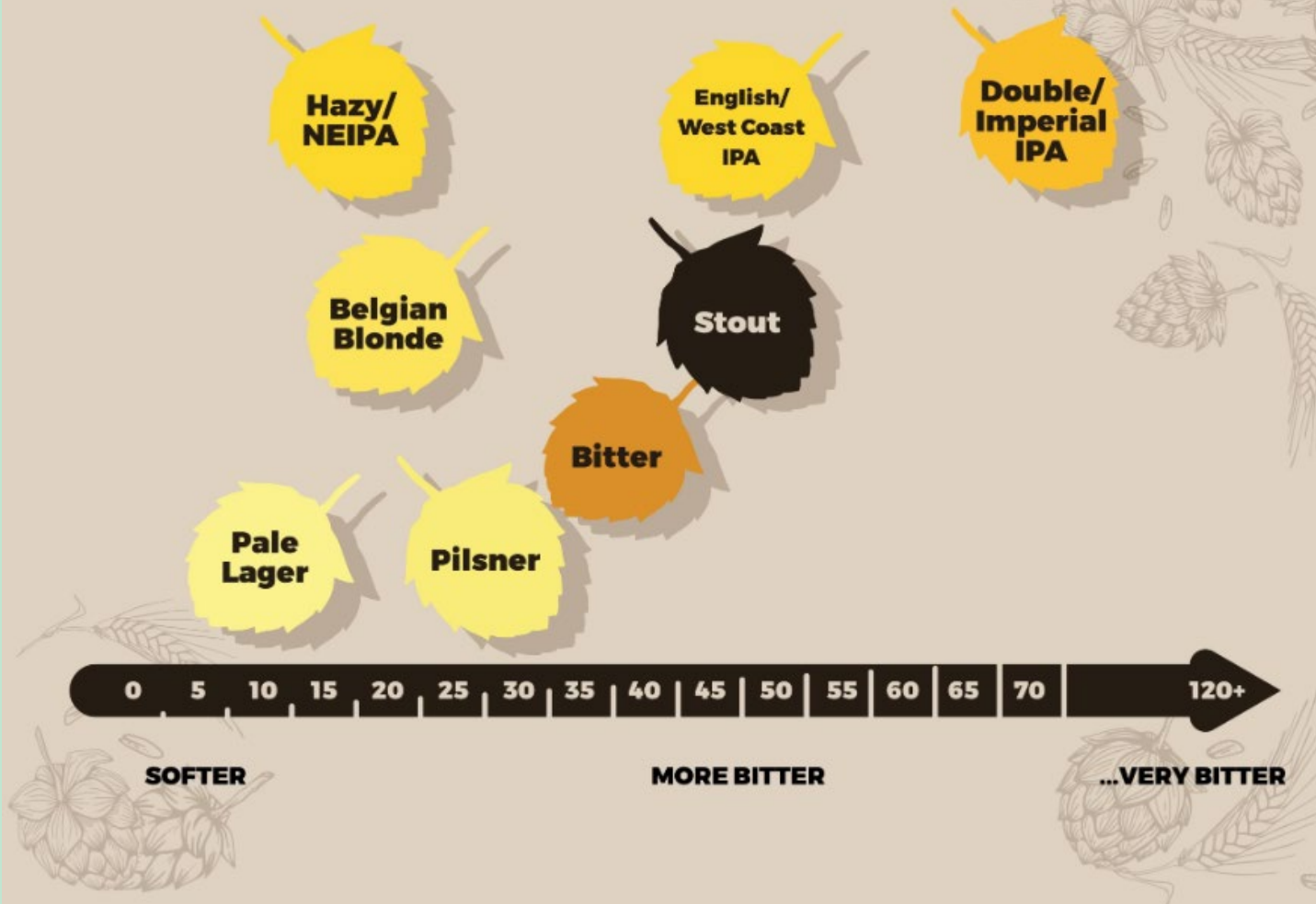
Aroma (modern)

HOP – timing is smaak

Hops IBU ranges VS style

HOP – dryhop vs double dry hop

Dry hop

1 toevoeging
fris, helder

Double dry hop

meerdere toevoegingen
intensier, voller, romig

Aroma-extractie (oliën)
Biotransformatie (gist + hop)
Polyfenolen → structuur
Overdosering → off-flavors

Meer hop ≠ altijd beter

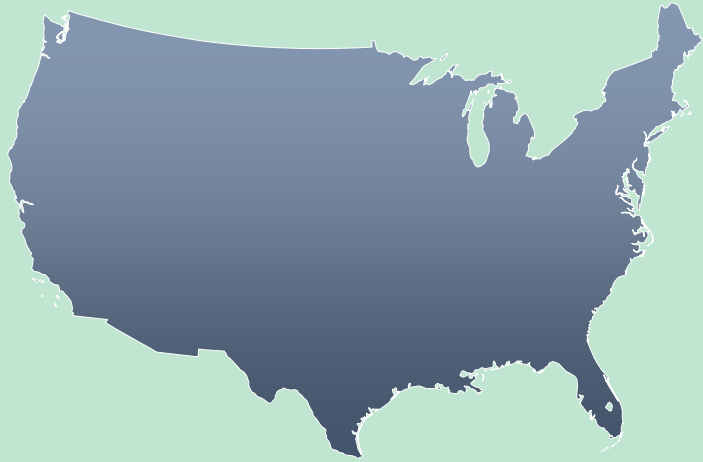
ZEEP: te veel hopoliën, oxidatie van oliën, polyfenolen

GRASSY: te lange contacttijd, te veel plantmateriaal

HOP BURN: typisch bij DDH: prikkelend, ruw op de tong

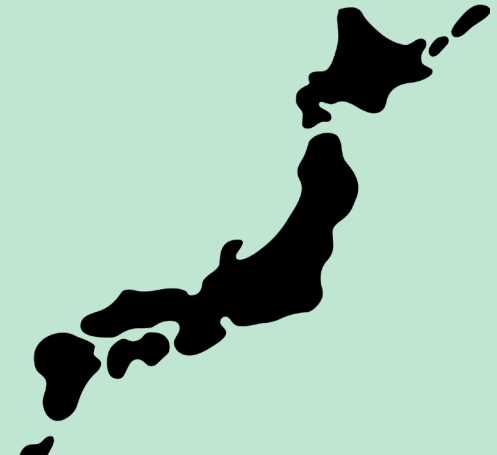
Exotische Hopvariëteiten

Citra
Mosaic
Cascade
Centennial
Simcoe
Idaho 7
Sabro

Nelson Sauvin
Motueka
Nectaron
Riwaka
Rakau
Waimea

Sorachi Ace
Murakami Seven
Ibuki
Toyomidori
Kitamidori
Eastern Gold

Hop creëert smaken die er niet zijn!

CONCLUSIE

TOT NU TOE: ALLES DRAAIT ROND KEUZES.
EN ELKE KEUZE SLUIT IETS ANDERS UIT.

FERMENTATIE
= ONTWERP

Micro-organismen sturen het profiel.
Jij kiest, zij doen de rest.

INGREDIËNTEN
= BOUWSTENEN

Granen, hop, fruit, kruiden, gist:
elk ingrediënt opent of sluit een deur.

BROUWER
= MICROBIOLOGISCH ARCHITECT

Combineert kennis, ervaring en intuïtie.
Bouwt bieren met karakter en visie.

TRADITIE BEWAART

EXPERIMENT VERKENT

PAUZE

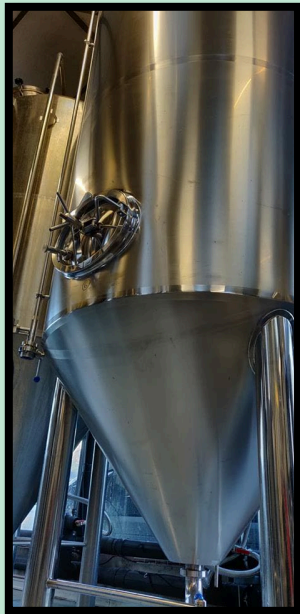
3 zuurmethodes

⚡ Snel

Kettle sour

Lacto

Controle

🕒 Traag

Mixed fermentation

Lacto + Brett + Pedio

Evolutie

🌿 Spontaan

Lambiek

Natuur

Chaos

SNEL

CONTROLE

REPRODUCEERBAAR

KETTLE SOURING

DE FAST-FOOD VERSIE VAN ZUUR.

1. WORT

Start met verse wort.

2. LACTO

Voeg Lactobacillus toe aan de wort.

3. 24-48 UUR

Snelle verzuring: bacteriën zetten suikers om in melkzuur.

4. KOKEN

Hitte stopt het proces: bacteriën worden gedood.

5. BIER

Zuur, fris en consistent.

EFFICIËNT

Klaar in 1-2 dagen.

CONSISTENT

Controle over zuurgraad.

MINDER DIEPGANG

Geen evolutie, geen interactie, minder complexiteit.

Gose Bier

- 👉 1. Zuur
  - meestal melkzuur
  - fris, niet extreem
- 👉 2. Zout
  - subtiel
  - versterkt smaak
- 👉 3. Koriander
  - citrusachtig
  - kruidig

- laag alcohol ($\pm$ 4–5%)
- licht troebel
- verfrissend

GOSE = TECHNIEK + BALANS

HOE WORDT GOSE GEMAAKT?

ZOUT, ZUUR & KORIANDER IN PERFECTE BALANS.

1. WORT

Start met verse wort.

2. LACTO

Lactobacillus wordt toegevoegd voor snelle verzuring.

3. KOKEN

Het koken stopt de bacteriën en 'bevriest' de zuurgraad.

4. ZOUT + KORIANDER

Toevoeging van zout en koriander voor smaak en balans.

5. VERGISTING

Snelle vergisting met schone gist voor een fris en licht bier.

6. GOSE

Licht, zuur, zoutig en verfrissend. Klaar om te drinken!

KETTLE SOURING

Snel zuur, veel controle.

ZOUT

Versterkt smaken en maakt doordrinkbaar.

KORIANDER

Geeft een frisse, citrusachtige toets.

SNEL & EFFICIËNT

Geen lange rijping, wel karakter.

Nano Cinco Quebec, Canada

- Moderne craft / small batch
- Focus op zuur & expressie
- Invloeden buiten bier
- Focus op smaak niet op stijl

- spontane fermentatie
- minimale interventie
- focus op terroir
- lichte funk / zuur

- oude technieken combineren met hele experimentele nieuwe technieken

Proeven - Nano Cinco **infusion soleil**

Proeven - Nano Cinco **infusion soleil**

VANDAAG PROEVEN WE

NANO CINCO — INFUSION SOLEIL

GOSE

QUEBEC, CANADA

ZOUT

Versterkt de frisheid en maakt dorstlessend.

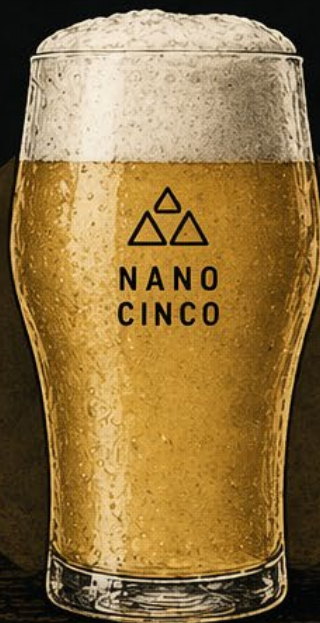
CITRUS

Frisse tonen van limoen en citroen.

KORIANDER

Licht kruidig en verfrissend.

KRUIDIG

Subtiële toetsen van kruiden en witte peper.

ZUUR

Licht zuur door kettle souring.

FRIS & LICHT

Licht van body, easy drinking.

→ BALANS IS HET SLEUTELWOORD ←

ZO
PROEVEN
WE →

1. NEUS

Fris, licht citrus, subtiel kruidig.

2. EERSTE SLOK

Fris zuur komt meteen binnen.

3. ZOUT

Zout brengt balans, droog en dorstlessend.

4. BALANS

Alles in harmonie, niets overheerst.

5. GENIET

Doordrinkbaar, zomer in een glas.

EEN GOSE
DIE JE BLIJFT
INSCHENKEN.

HISTORISCHE & NICHE STIJLEN

LICHTENHAINER

HISTORISCH GOUD BLOND,
ZACHT EN DORSTLESSEND.

NORDIC SOURS

WILD, FRIS EN GEAARD
DOOR HET NOORDEN.

PASTRY SOURS

ZOET, ZUUR EN VERLEIDELIJK
ALS EEN DESSERT.

BERLINER WEISSE

LICHT, ZUUR EN FRIS.
DE KLASSIEKER UIT BERLIJN.

BALTIC IMPERIAL PORTERS

RIJK, WARM EN COMPLEX.
GESCHIKT VOOR DE KOUDSTE NACHTEN.

BARREL AGED CHILI TONKA STOUT

DIEP, KRACHTIG EN MYSTERIEUS.
HOUT, CHILI & TONKA IN BALANS.

AMERICAN SOUR ALES

FRUITIG, LEVENDIG EN EXPERIMENTEEL.
DE NIEUWE WERELD VAN ZUUR.

DOBBELBOCK

DUBBEL, DONKER EN KRACHTIG.
DUITSE TRADITIE OP Z'N BEST.

TRADITIE BEWAART

EXPERIMENT VERKENT

Lichtenhainer – Thüringen, Duitsland

- 19de eeuws
- Dorpsstijl
- Bijna verdwenen

- Complex
- Licht gerookt (fenolen)
- Verfrissend
- Licht in alcohol
- Aged geweldig

HOE WORDT LICHTENHAINER GEMAAKT?

EEN COMBINATIE VAN TRADITIE, ROOK EN VERZURING

1

MOUTBASIS

Lichte gerstemout
en een deel tarwe.
Lichte kleur,
lage body.

2

ROOK

Een deel van de mout
wordt gedroogd boven
een houtvuur.
Dit geeft subtiele rook,
geen dominante smaak.

3

VERZURING

Lichte verzuring met
lactobacillus of
spontane microflora.
Fris zuur, nooit extreem.

4

KOKEN & HOP

Koken met een
lichte hopping.
Geen bitterheidsbom,
wel balans.

5

VERGISTING

Relatief lage vergisting.
Schoon of licht fruitig
gistprofiel.
Accent op frisheid.

6

RESULTAAT

Licht, zuur, rokerig.
Droog, verfrissend
en zeer doordrinkbaar.
Een historisch dorstlesser.

WAT MAAKT HET UNIEK?

ROOK

ZUUR

LICHT

Een zeldzame balans tussen rook en zuur,
in een licht en doordrinkbaar bier.

GEEN ÉÉN JUISTE MANIER

Historisch slecht gedocumenteerd.
Wat we vandaag drinken zijn interpretaties
van een bijna verloren stijl.

VERGELIJKING

RAUCHBIER
Rook,
geen zuur

LICHTENHAINER
Rook + zuur,
licht en droog

BERLINER WEISSE
Zuur,
geen rook

TRADITIE BEWAART ⚡ EXPERIMENT VERKENT

Nordic Sours – Scandinavië

- Modernere stijl
- Fris zuur
- Aards
- Kruidig

- Brett + Bacteriën
- Lange rijping
- Mixed Fermentation
- Lokale ingrediënten:
Bessen, kruiden, hout, dennenaalden

HOE WORDT NORDIC SOURS GEMAAKT?

PROCES = TERROIR + TIJD

1
WORT

Een schone basis.
Vaak lichte mout,
soms met tarwe of haver
voor body en textuur.

2

BOTANICALS
UIT DE NATUUR

Lokale ingrediënten zoals
bessen, jeneverbes,
sparrentoppen, kruiden,
bloemen of schors.
Geen gimmick, maar terroir.

3

MIXED
FERMENTATIE

Vergisting met een mix
van gisten, brettanomyces
en bacteriën. Vaak met
spontane of gemengde
culturen.

4

RIJPING
OP VAT

Langdurige rijping op hout.
Micro-oxidatie en interactie
met het vat zorgen voor
diepte, complexiteit en
integratie.

5

TIJD &
EVOLUTIE

Geduld is het geheime
ingrediënt. Maanden,
soms jaren van evolutie
brengen het bier in
balans.

6

NORDIC
SOUR

Fris zuur, aards, kruidig
en vaak met een hint
van bos, bes of hars.
Een landschap in
een glas.

WAT DIT UNIEK MAAKT

LOKAAL &
NATUURLIJK

Geen standaard recept, maar een samenspel tussen brouwer,
natuur en tijd.

WILD &
COMPLEX

TIJD &
HOUT

TERROIR
GEDREVEN

UITDAGING

Balans tussen zuur, hout, kruiden,
fruit en wild karakter.

VERGELIJKING

GOSE

Zuur & zout,
licht en fris.

NORDIC SOUR

Zuur, aards,
kruidig, complex.

FRUIT SOUR

Zuur & fruit,
vaak zoet.

NATUUR ALS INGREDIËNT. ⚡ TIJD ALS BONDGENOOT.

De Champagne van het Noorden – Berliner Weisse

- 18de eeuw
- Laag in alcohol
- Berlijns

De champagne van het Noorden – Berliner Weisse

- Lichte Tarwemout basis
- Lactobacillus
- Lage alcohol
- Snelle fermentatie

Dobbelbock – Kracht en Traditie

- Beierse monniken uit Munchen
- Hoog in alcohol
- Vloeibaar brood
- Zwaar, zoet, intens
- Ondergistend

HOE WORDT DOPPELBOCK GEMAAKT?

TRADITIE, TECHNIEK & TIJD MAKEN KRACHT.

1

VEEL MOUT

Een zeer hoge hoeveelheid mout zorgt voor een rijk wort vol suikers, body en smaak.

2

DECOCTION MASH

Een deel van het beslag wordt gekookt en weer teruggevoegd. Dit geeft diepte, kleur, karamelisatie en een vol mondgevoel.

3

KOKEN

Het wort wordt gekookt met een kleine hoeveelheid hop. Niet voor bitterheid, maar voor balans en houdbaarheid.

4

LAGERGIST ONDERGISTEND

Vergisting met een lagergist bij lage temperaturen (8-12°C). Onder vergistend: de gist werkt onderaan en geeft een schoon, moutgedreven profiel.

5

LANGE KOUDE LAGERING

Weken tot maanden rijping bij koude temperaturen (0-2°C). Dit zorgt voor afronding, diepte en een perfecte balans.

6

DOPPELBOCK

Het resultaat: een krachtig, rijk, zacht en complex bier. Zoet, moutig en verwarmend. Geen dorstlesser, maar een beleving.

KARAKTER

MOUTIG KARAMEL RIJP FRUIT BROODACHTIG

Vol, zoet, zacht en verwarmend.
Laag in hop, hoog in smaak.

ONDERGISTEND = LAGER

De gist werkt onderaan de tank en fermenteert bij lagere temperaturen. Dit zorgt voor een schoon, zuiver en zacht smaakprofiel.

WIST JE DAT?

Monniken brouwden Doppelbock om tijdens de vastenperiode toch de nodige energie binnen te krijgen. 'Vloeibaar brood' noemden ze het.

SERVER ADVIES

10-12°C
ideale serveer-temperatuur

LAGERING
VERBETERT
Geef het tijd.
Hoe langer, hoe beter.

GEEF HET TIJD
IN HET GLAS
Laat het even ademen en geniet.

DOPPELBOCK IS GEEN BIER OM TE DORSTEN... MAAR OM TE VERTRAGEN.

TRADITIE IN ELKE SLOK.

Gedaan met Tradities nu!

Pastry Sours – bier als dessert

- Ontstaan in craft beer scene USA → Scandinavie
- Inspiratie uit gose en Berliner weisse
- Exponent is de Smoothie Sour
- Overdaad aan ingrediënten – duur
- Lactose / Fruit / Vanille

Pastry Sour – dessert maken

- Kettle sour basis
- Enorme fruit toevoeging
- Extra lactose (restzoet)
- Aroma adjuncts
- Moeilijke balans
- Assemblage

PROEVEN - Surréaliste – Blueberry Tonka Sour

PROEVEN – Blueberry Tonka Sour

- Brussel – cirkel is rond
- Dansaert
- Moderne craft brewer
- Kunst en smaakbeleving
- Weg van tradities
- Barrel Aged
- Tonka
- Complex

DE APOTHEEK
BIER | MET | KARAKTER

TONKA SOUR

SURREALISTE
BRUSSELS

HANDS OF DESIRE

BRASSERIE SURREALISTE

Creatief. Gedurfd.
Eigenzinnig.

Ze brouwen ideeën,
geen stijlen.

Kunst, verbeelding
en smaak komen
samen.

Experiment als
drijfveer.

DIT IS GEEN BROUWERIJ
DIE BIER MAAKT...
DIT IS EEN BROUWERIJ
DIE IDEEËN VERGIST."

PROEF MET AANDACHT

1. NEUS

Vanille, amandel,
tonka, licht kruidig.
Ruikt dessertachtig,
bijna niet als bier.

2. AANZET

Fris zuur
komt eerst.
Levendig en
verrassend.

3. TONKA

Warm, zacht,
rond en aromatisch.
Vanille, amandel,
een vleugje kaneel.

4. BALANS

Zuur, zoet en kruidig
botsen én vullen
elkaar aan.
Durf. Creatie.

WAT VIND JIJ?

Werkt dit voor jou?
Is dit nog bier?
Of een vloeibaar dessert?

DISCUSSIE MAG!

STIJL
Pastry Sour

SMAAK
Tonka, vanille,
amandel, licht
kruidig, fruitig

ALC.
± 6,5%

HERKOMST
Brussels
Belgium

"DIT IS GEEN BIER DAT IEDEREEN LEKKER MOET VINDEN...
...MAAR WEL EEN BIER DAT JE MOET ERVAREN."

DE APOTHEEK.EU

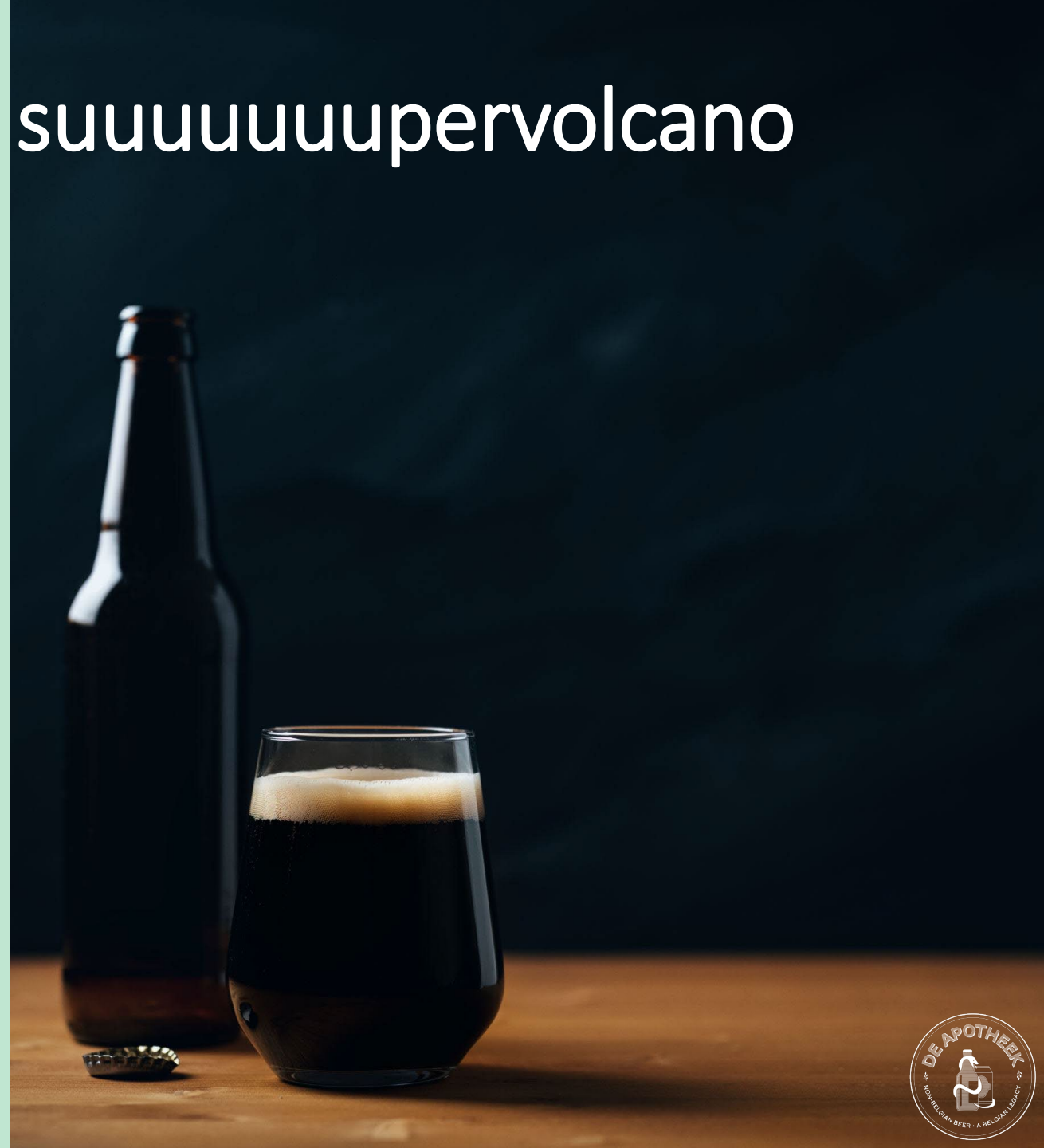

Extremer? – Smoky barrel aged imperial chili stout

- Imperial stout: hoog in alcohol (zoetheid)
- Extreem veel mout. **EXTREEM**
- Barrel aged - complexiteit
- Chili: kruidigheid
- Bitter door chocolade en koffie
- Romig, lactose
- Warm deken: dessert, kruidig, warm

To öl – suuuuuupervolcano

- Zware moutbasis
- Lange vergisting – tot 3 weken
- Barrel aging
- Kruideninfusies na vergisting
- Extracties van smaken is tijdsgevoelig
- Capsaïcine (hitte) is erg oplosbaar in alcohol
- Vlakheid vs spanning
- De brouwer als chef

DEEL 2

CONCLUSIES

NA DE PAUZE

EXPERIMENTEEL.
GRENsverLEGGEND.
EINDELOOS BOEIEND.

1.

**SMAAK IS MEER
DAN TRADITIE**

We verkenden stijlen die de klassieke biergrenzen doorbreken en nieuwe smaakwerelden openen.

2.

**INGREDIËNTEN
MAKEN HET VERSCHIL**

Fruit, kruiden, specerijen en botanicals brengen complexiteit, gelaagdheid en emoties in het glas.

3.

**TECHNIEK IS
DE BASIS**

Vergisting, zuurgraad, maceratie, lagering en vatrijping: techniek maakt het mogelijk.

4.

**TIJD GEEFT
DIEPTE**

Geduld laat smaken integreren, verzachten en evolueren naar iets groters dan de som.

5.

**BALANS IS
EEN KUNST**

Zoet & zuur, bitter & zoet, warmte & frisheid. De magie zit in het vinden van evenwicht.

6.

**BIER IS EEN
ERVARING**

Van verfrissend tot intens. Van aperitivo tot dessert. Bier verbindt, verrast en blijft je uitdagen.

**WE DRINKEN NIET ALLEEN BIER.
WE ONTDEKKEN HET.**

Wanneer stopt bier...
en begint iets anders?

DeApotheek – www.deapotheek.eu
Louis Vanhouttestraat 48, 9050 Gentbrugge
Instagram: @deapotheekgent
bart@deapotheek.eu

Vragen?

Fermosa – www.fermosa.be
Louis Vanhouttestraat 48
9050 Gentbrugge
Instagram: @drinkfermosa
bart@fermosa.be

